

vészet fontos és kevésbé fontos kérdései között. Ma, amikor az anglisztika szakos hallgatók jelentős része nem bölcsésznek és nem tanárnak készül, érdemes lenne az ilyen bevezetésekben több teret szentelni a nyelv funkcióinak, a szaknyelveknek, a regiszter fogalmának, a terminológia és a fordítás kérdéseinek.

Ha az érdekesség felől közelítjük meg a kérdést, valószínűleg kevés anglisztika szakos hallgatót hoz lázba az a tény, hogy a generatív nyelvészek a mondat szimbólumaként az IP-jelölést használják (*Inflectional Phrase*, 163), vagy hogy a meronímia ellentéte a holonímia. A hétköznapi nyelvhasználat kérdései azonban mindenkit érdekelnek. Ilyen például a nyelvhelyesség kérdése is. A kötet a leíró nyelvészet hagyományainak megfelelően bemutatja, hogy a normatív megközelítés nem alkalmazható a nyelvészetben, de nem mutatja be, mi a norma szerepe a kommunikációban, vagy hogy miért akadályozza a hatékony kommunikációt a hivatalos zsargon, amely ellen a *Plain English Campaign* (lásd Heltai–Nagy 1997) sikerrel lépett fel. Ide kapcsolódik az idegen szavak kérdése is. A könyv nem említi a szókölcsönzést a szóképzés eszközei között, holott napjainkban hatalmas mennyiségű szó kerül át egyik nyelvből a másikba (főleg az angolból más nyelvekbe).

Jellemző, ahogy a könyv a passzívum kérdését (187) kezeli. A szerzők itt is a generatív nyelvészet pecsenyéjét sütögetik, és ennek megfelelően a mozgató művelete áll a középpontban. Arra, hogyan használhatjuk a passzívumot a fókusz változtatására és a mondat tematikus szerkezetének kialakítására, nem marad hely.

Mindent összevetve, ez a könyv forrásműként hasznos lehet a bevezetést tanító tanárok számára, de a hallgatók is hasznos információkat nyerhetnek belőle. Hagyományos bölcsész beállítottságú hallgatóknak jobban megfelel, mint a gyakorlatiasabb, kommunikációra orientált anglisztika szakos hallgatóknak. Ajánlott olvasmánnyként fel lehet tüntetni a tantárgyleírásokban és a MAB által igényelt

akkreditációs anyagokban (hiszen 2011-es kiadású!). Felhasználhatja a tanár olyan nyelvészeti diszciplínák bemutatására is, amelyekhez valójában maga sem ért.

Heltai Pál

IRODALOM

Heltai Pál – Nagy Róbert (1997): Nyelvművelés Angliában és Amerikában: a Plain English Campaign. *Magyar Nyelvőr* 121/4, 396–409.

Bruce M. Rowe – Diane P. Levine
**A concise introduction
 to linguistics**

[Rövid bevezetés a nyelvészetbe]

Upper Saddle River, New Jersey: Pearson
 International Edition, 2012 (3. kiadás). 420 p.
 ISBN-10: 0-205-07534-7,
 ISBN-13: 978-0-205-07534-8

Az *A concise introduction to linguistics* (Rövid bevezetés a nyelvészetbe) harmadik, nemzetközi kiadását a felsőoktatási intézményekben tanuló diákok számára írták az antropológus professzor szerzők. Szándékuk szerint eligazítást adnak a nyelvészet általánosan oktatott területeiről főként a nyelvészet, az angol nyelv és az antropológia hallgatói számára, de a kommunikáció, a szociálpedagógia, újságírás, szociológia bevezető nyelvészeti stúdiumaihoz is kiváló forrás a mű. A könyv feldolgozása nem igényel előzetes nyelvészeti ismereteket, de magas szintű angol nyelvtudást igen.

A szerzők a fogalmakat jól felépített struktúrákba tagolják, és mindent definiálnak, elmagyaráznak. A megértést szemléletes példákkal segítik, melyek megkönnyítik az összetett nyelvészeti témák tanulását. Az érdeklődő olvasó számára a fejezetek feldolgozása izgalmas, élvezetes. Annak is tartogat új

információt a kötet, aki korábban már foglalkozott nyelvészettel. Érezhető az antropológiai szemléletű megközelítés, amely a megszokottól eltérő szemszögből mutat be bizonyos kérdéseket. Például az emberi és állati kommunikáció összehasonlítása, a kultúrsokk jelenségének leírása, az etnocentrizmus, az elmeteória, a „doublespeak” zsargon, a nyelv nemek szerinti különbségeinek vizsgálata, a nyelv és nacionalizmus kapcsolatának tárgyalása gazdagítja a kötet tartalmát.

A könyv felépítése logikus, rendszeres, áttekinthető, és megkönnyíti a feldolgozást. A fejezeteket bevezető kérdések nyitják, a megértést a margó szélén szómagyarázat és a könyv végén összegyűjtött szószedet (404–414) segíti. A fejezetek végén rövid összefoglaló, ajánlott olvasmányok, weboldalak és linkek gyűjteménye található, végül pedig ellenőrző kérdések, feladatok zárják le a témákat, megoldásukat pedig a könyv végén találja az olvasó. A mű a következő nagy területeket tárgyalja: a kommunikáció természete, fonetika, fonológia, morfológia, szintaxis, szemantika, pragmatika, szociolingvisztika, nyelvi antropológia, nyelvelsajátítás, jelnyelv, írásrendszerek, nonverbális kommunikáció és történeti nyelvészet.

A harmadik kiadásban az előző kiadáshoz képest új témák is megjelentek; az állatok intelligenciáját és kommunikációját vizsgáló kutatás leírásán (4–23) és az emberi nyelv elsajátításában részt vevő elmeteórián (21) kívül a „játék a jelentéssel” rész új elemekkel bővült (172–176), helyet kapott a pirahák nyelvével kapcsolatos vita (221–228), és a diskurzusjelölőkről is szó esik (180–183). Helyenként változott a szemléltetés módja, és az ajánlott weblapok listája (minden fejezet végén) is megújult. A könyvhöz online szolgáltatás kapcsolódik, mely elősegíti a tanulást. A Pearson MyAnthroKit a www.myanthrokit.com címen érhető el, ahol gyakorló tesztek, tanulókártyák, cikkek, további linkek találhatóak.

A hagyományos nyelvészeti megközelítéstől kezdve, ahol magát a nyelvet, a nyelvi fo-

lyamatokat vizsgálja a szerző (2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 10., 12. fejezet), a nyelvet mint társas jelenséget (11. fejezet, 328–346), viselkedésformát bemutató fejezeteket is találunk (1., 7. fejezet, 1–29, 193–232). A könyvben hangsúlyosabb az antropológiai, mint a pszicholingvisztikai nézőpont, talán a szerzők tudományos háttere következtében. Ez a sajátosság a nyelvelsajátítással kapcsolatos fejezetben a legszembetűnőbb, de mivel „a nyelvi viselkedés az egyik leggyakoribb megfigyelt és produkált viselkedésformánk” (395), ez csak színesebbé teszi a rövid nyelvészeti bevezetést. Érdekesnek találtam a terepmunka-feladatokat, ahol antropológiai jellegű kvalitatív kutatási módszerek gyakorlati alkalmazását próbálhatja ki az olvasó nyelvészettel kapcsolatos vizsgálatokban. Ehhez a mellékletben (Appendix C, 395–403) található segítség az alapoktól a terepjegyzet készítésén át a különböző kutatási adatlapok összeállításáig, valamint röviden szó esik a kutatási etikáról is. Ahol a művet bevezető nyelvészeti kurzus tankönyveként alkalmazzák, ott ez a gyakorlati rész különösen hasznos kiegészítője lehet az elméleti feladatoknak. Az oktató feladatát tesztbank segíti, melyhez hozzáférést a kiadótól lehet igényelni.

Ajánlom a könyvet a nyelvészet iránt érdeklődő diákoknak, nyelvészeti tárgyú bevezető kurzusok tankönyveként és azoknak is, akik szeretnék felfrissíteni ismereteiket a tárgyban. Bruce M. Rowe és Diane P. Levine kötete gondolatébresztő, szokatlan párhuzamokkal mutatja be a nyelvészet sokszínű és változatos világát. Aki szeretné megtudni vagy felidézni, hogy mi az a szabad morféma, mi is az az eponima, mit takar Okos Hans esete, melyek a transzformációs szabályok, miben áll a nyelvi relativitás elmélete, hol tűnik fel a rébusz elv, és vannak-e mondatok a jelnyelvben, az választ kap ezekre a kérdésekre, és sok ezer másra is ebben a nagyszerű könyvben.

Barabás Mariann